

2) Michael Saul Hausdorff, geboren op 31 maart 1854 te Wreschen, was in eerste echt gehuwd geweest met Rebecca Jacobson, die kort na de geboorte van hun eerste kind op 19 maart 1889 was overleden.

3) Helene Bondi was op 22 februari 1866 te Mainz geboren. Het huwelijk was op 12 april 1891 gesloten te Wenen.

4) Gegevens betreffende jeugd en studietijd zijn voornamelijk ontleend aan een in 1978 door de auteur afgenomen interview (Geluidscollectie GAR). De heer H.N. Bonnewits wist er de volgende aardige episode uit Hausdorffs jeugd aan toe te voegen: Een Joodse jongen wordt vanaf zijn dertiende verjaardag geacht een man te zijn, een bar mitswa, een zoon van het gebod, met alle Joodse rechten en plichten die een Jood heeft. Dit wordt gemarkeerd door het feit dat de bar mitswa bij de eerste openbare Thora-voorlezing na zijn dertiende verjaardag wordt aangewezen als degene die de voorlezing verricht. Dit is aanleiding voor een feest waarbij familie en vrienden van heinde en verre naar de plaats komen waar de bar mitswa zijn eerste voorlezing houdt. Bij de viering behoort ook een voordracht door de bar mitswa, in de regel over het gedeelte van de Thora dat hij aan de gemeente heeft voorgelezen. Dit alles eist maandenlange voorbereiding, want Thoralezen is heel moeilijk. De hele familie uit Centraal-Europa zou voor deze gelegenheid naar Rotterdam komen en het sprak vanzelf dat David zijn voordracht uit het Duits zou houden. Een voordracht in het Duits is voor een Rotterdamse jongen van dertien natuurlijk al een extra belasting. Zijn dertiende verjaardag volgens de Joodse kalender viel op 9 november 1914; in augustus van dat jaar was de Wereldoorlog uitgebroken en van reizen in Europa was geen sprake meer. De familie kwam niet. Groot was Hausdorffs teleurstelling, omdat hij nu voor niets zijn voordracht in het Duits had voorbereid.

5) Dit is zeer opvallend in 'Jizkor' (Baarn 1978).

6) L.J.van Coeverden, 'In gesprek met D.H.', in: *Van Maand tot Maand*, nr. 37 november 1969.

7) Beide zijn uitgegeven door het Nederlands Israëlitisch Kerkgenootschap te Amsterdam.

8) H.N. Bonnewits, 'Van het bestuur, in memoriam David Hausdorff z.l. ...', in: *Van Maand tot Maand*, nr. 250, sept.-okt. 1990.

9) Onder andere gepubliceerd in het *Rotterdams Jaarboekje*, de jaargangen 1959, 1967, 1972 en 1982.

10) Peter van der Hoest, 'Halte Hausdorff gaat verdwijnen', in: *Rotterdams Nieuwsblad*, 25 maart 1978.

11) Hilde Klara Gradenwitz, geboren te Berlijn, met wie hij in 1935 te Berlijn trouwde.

12) L. van Coeverden, 'Dr. David Hausdorff in Antwerpen overleden', in: *Nieuw Israëlitisch Weekblad*, 10 augustus 1990.

Voor zijn waardevolle aanvullingen en kritische opmerkingen ben ik de heer H.N. Bonnewits dank verschuldigd.